

Aan de leden van Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum ingekomen vragen : 3 maart 2020
Datum GS-besluit : 24 maart 2020

Vragen nr. 21

Vragen van de heer **J.J. Carton** (PvdA) over Aanbestedingsbeleid provincie Noord-Holland

De voorzitter van Provinciale Staten van Noord-Holland deelt u overeenkomstig het bepaalde in artikel 45 van het Reglement van Orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van Provinciale Staten mede, dat op 3 maart 2020 door het lid van Provinciale Staten, de heer **J.J. Carton** (PvdA), de volgende vragen bij Gedeputeerde Staten zijn ingekomen.

INLEIDING VRAGEN

Op 12 februari 2020 heeft het bureau van de Hoge Commissaris voor de mensenrechten van de Verenigde Naties (OHCHR) een rapportage opgesteld volgens op Mensenrechten Raad resolutie 31/36. In de rapportage is een lijst opgenomen van 112 ondernemingen die volgens de Hoge Commissaris voor de mensenrechten betrokken zijn bij illegale activiteiten, schendingen van de mensenrechten en/of mogelijke oorlogsmisdaden in Israëlische nederzettingen en de Golanhoogte.¹

Op deze lijst komen onder meer voor de Nederlandse Booking.com, het Amerikaanse AirB&B. Verder treffen we ook aan op de lijst Egged, Israel Transportation Cooperative Society Ltd, de moederonderneming van EBS die vervoersdiensten uitvoert in diverse gebieden in Nederland.

¹ The Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR) has prepared the present report pursuant to Human Rights Council resolution 31/36 on Israeli settlements in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, and in the occupied Syrian Golan. A/HRC/43/71

De VN heeft de 'UN Guiding Principles on Business and Human Rights', vastgesteld ook wel het Ruggie-kader genoemd, die van toepassing zijn op alle bedrijven en landen in de wereld. Deze zijn onderverdeeld in drie pijlers.

1. Overheden hebben de plicht om mensen te beschermen tegen bedrijfs-gerelateerde mensenrechtenschendingen.
2. Bedrijven hebben de maatschappelijke verantwoordelijkheid om mensenrechten te respecteren.
3. Ten slotte hebben slachtoffers van bedrijfsgerelateerde mensenrechtenschendingen recht op toegang tot een effectief rechtsmiddel.

Op basis van deze principes hebben de ministers van Buitenlandse Zaken en voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking in 2014 een 'Nationaal Actieplan Bedrijfsleven en Mensenrechten' uitgebracht² In het najaar van 2019 is het kabinet begonnen met een herziening van dit Actieplan.^{3 4}

Wij willen het College daarom het volgende vragen:

VRAGEN INCLUSIEF BEANTWOORDING GEDEPUTEERDE STATEN

Vraag 1:

Wat zijn de gevolgen van het plaatsen van ondernemingen op de lijst van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de VN voor wat betreft de samenwerking en/of het inhuren en/of (gunnen van) aanbestedingen van deze bedrijven en voor EBS in het bijzonder?

²Kamerstukken II, 2013/14, 26485, nr. 174.

³Kamerstukken II, 2018/2019, 32735, nr. 267.

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2019/12/12/nationaal-actieplan-mensenrechten-2020>

Antwoord 1:

De Provincie Noord-Holland neemt maatschappelijke misstanden, van welke aard dan ook, serieus en zal deze waar mogelijk trachten tegen te gaan. Dit geldt uiteraard ook voor misstanden met betrekking tot mensenrechten.

De Provincie is echter gehouden aan de Europese en nationale wetgeving ten aanzien van aanbesteden. Deze bieden slechts een beperkte ruimte om partijen uit te sluiten van deelname aan aanbestedingen. Het *enkele feit* dat ondernemingen op de VN-lijst staan, heeft dan ook in beginsel geen direct gevolg voor (het gunnen van) opdrachten die via een Europese aanbestedingsprocedure in de markt worden gezet. Ten aanzien van uitsluiting van partijen van deelname aan Europese aanbestedingsprocedures geldt het volgende.

De Aanbestedingswet 2012 kent een limitatief stelsel van verplichte uitsluitingsgronden die niet-integere ondernemingen buiten de aanbestedingsprocedure moeten houden, waaronder het hebben begaan van een ernstige beroepsfout en/of indien er sprake is van (een) *onherroepelijke veroordeling(en)* voor onder meer het deelnemen aan een criminele organisatie, betrokkenheid bij terroristische activiteiten, kinderarbeid en mensenhandel. Indien op een onderneming, die wel op de lijst van de Hoge Commissaris staat, geen uitsluitingsgrond van toepassing is, kan deze onderneming niet worden uitgesloten van de procedure en wel voor gunning in aanmerking komen. Deze uitsluitingsgronden gelden ook voor de aanbestedingsprocedure voor OV Concessies waarop EBS kan inschrijven. Per aanbesteding zullen alle inschrijvers op gelijke wijze op onder andere deze uitsluitingsgronden getoetst worden.

Daarnaast maakt tevens de Gids Proportionaliteit een belangrijk onderdeel uit van de Nederlandse aanbestedingswetgeving, die op onderdelen verder gaat dan de Europese Richtlijn. De Gids Proportionaliteit vult in feite het proportionaliteitsbeginsel nader in. Het beginsel van proportionaliteit houdt in dat de keuzes van de aanbesteder *in een redelijke verhouding* tot de aard en de omvang van de opdracht dienen te staan. Op grond van de Gids kan het uiteindelijk disproportioneel zijn een partij uit te sluiten vanwege feiten en/of omstandigheden die als niet integer bestempeld kunnen worden en vallen onder een (facultatieve) uitsluitingsgrond, maar die in de organisatiestructuur waartoe de inschrijver behoort dusdanig ver verwijderd zijn van de organisatie van inschrijver zelf of de inhoud van de specifieke opdracht dat deze niet tot uitsluiting van inschrijver mogen leiden. Bovendien geldt daarbij ook nog de mogelijkheid van 'zelfverschoning' en een terugkijktermijn van maximaal drie of vijf jaar.

Het is derhalve nog maar de vraag of uitsluiting van deelname aan de aanbesteding op grond van voorkomen op de lijst van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten zonder een *onherroepelijke juridische* veroordeling voor de rechter stand zou houden.

Voor aanbestedingen beneden de Europese drempelbedragen is er voor de provincie meer ruimte, aangezien hier voornoemde uitsluitingsgronden niet spelen. Bij zogenaamde 'onderdrempelige' opdrachten heeft de provincie zelf de keuze in de partijen die worden uitgenodigd een offerte uit te brengen. Hierbij moet het eigen "Inkoop- en aanbestedingskader provincie Noord-Holland 2019" in acht genomen worden.

Vraag 2:

In hoeverre zijn mensenrechten in het algemeen en de uitgangspunten van het Nationaal Actieplan Bedrijfsleven en Mensenrechten in het bijzonder onderdeel van het aanbestedingsbeleid van de provincie Noord-Holland?

Antwoord 2:

Bij het opstellen van het aanbestedingsbeleid van de provincie Noord-Holland in 2014, was het Actieplan Bedrijfsleven en Mensenrechten nog niet bekend bij de sector Inkoop. Om die reden hebben de uitgangspunten van het actieplan niet hun weerslag gekregen in het aanbestedingsbeleid. Dat laat onverlet dat de provincie Noord-Holland de uitgangspunten en de doelstelling van het Actieplan onderschrijft. Aangezien het huidige Inkoopbeleid dit jaar afloopt, zijn de voorbereidingen voor het nieuwe Inkoopbeleid inmiddels gestart. We zullen bezien of, en zo ja hoe, we het Actieplan daarin een plek kunnen geven.

Het huidige Aanbestedingsbeleid bevat wel een aantal passages die gerelateerd zijn aan mensenrechten en Internationale Sociale Voorwaarden. De volgende tekst onderdeel van het "Inkoop- en aanbestedingskader provincie Noord-Holland 2019":

"De Provincie onderschrijft het belang en de binding van Internationale Sociale Voorwaarden. De Provincie eist daarom dat onze opdrachtnemers zich houden aan het verbod op dwang- en kinderarbeid, het verbod op discriminatie, het recht op veilige en gezonde werkomstandigheden en de inachtneming van het maximaal aantal werkuren. De Provincie Noord-Holland hanteert daarom een aantal standaard bepalingen in haar algemene voorwaarden waarmee inschrijvers zich akkoord verklaren bij deelname aan de aanbestedingsprocedure. Eventueel kunnen contractueel aanvullende uitvoeringsvoorwaarden worden vastgelegd."

Daarnaast bevat het "Inkoop- en aanbestedingskader provincie Noord-Holland 2019" onder "3.1 Provinciale uitgangspunten" onder het kopje "integriteit" de volgende uitgangspunten:

De Provincie wil uitsluitend zaken doen met integere Ondernemers. Bij aanbestedingen gebruikt de Provincie de wettelijke instrumenten om de integriteit van Opdrachtnemers te toetsen:

- *de Gedragsverklaring Aanbesteden (GVA)6. Justis verstrekt de GVA namens de minister van*
- *Justitie en Veiligheid;*
- *het Uniform Europees Aanbestedingsdocument (UEA7), conform de daartoe vastgestelde*
- *modellen door het Rijk;*
- *een geheimhoudingsverklaring, belangenverstrengelingsverklaring en integriteitsverklaring*
- *opgesteld door de Provincie (indien nodig voor de betreffende Overheidsopdracht).*